

НАУКОВО-ДОСЛІДНИЙ ІНСТИТУТ ВИВЧЕННЯ ПРОБЛЕМ ЗЛОЧИННОСТІ
ІМЕНІ АКАДЕМІКА В. В. СТАШИСА
НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ ПРАВОВИХ НАУК УКРАЇНИ

ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОСНОВ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙНИ: ПРОБЛЕМИ ТЕОРІЇ ТА ПРАВОЗАСТОСУВАННЯ

Матеріали круглого столу

м. Харків, 17 жовтня 2025 року

Електронне наукове видання

НАУКОВО-ДОСЛІДНИЙ ІНСТИТУТ ВИВЧЕННЯ ПРОБЛЕМ
ЗЛОЧИННОСТІ ІМЕНІ АКАДЕМІКА В. В. СТАШИСА
НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ ПРАВОВИХ НАУК УКРАЇНИ

*До 30-річчя Науково-дослідного інституту вивчення проблем
злочинності імені академіка В. В. Сташиса
Національної академії правових наук України*

ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОСНОВ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙНИ: ПРОБЛЕМИ ТЕОРІЇ ТА ПРАВОЗАСТОСУВАННЯ

Матеріали круглого столу
м. Харків, 17 жовтня 2025 року

Електронне наукове видання

Харків
«Право»
2025

Редакційна колегія:

В. С. Батиргарєєва, В. І. Борисов, О. О. Пащенко, Д. П. Євтєєва, Н. В. Нетеса,
Д. О. Куковинець, В. В. Михайленко, К. А. Новікова

*Рекомендовано до опублікування та поширення через мережу Інтернет
вченою радою Науково-дослідного інституту вивчення проблем злочинності
імені академіка В. В. Сташиса Національної академії правових наук України
(протокол № 9 від 29 жовтня 2025 року)*

Правове забезпечення основ національної безпеки України в умо-
П69 вах війни: проблеми теорії та правозастосування : матеріали кругло-
го столу, м. Харків, 17 жовт. 2025 р. : електрон. наук. вид. / редкол.:
В. С. Батиргарєєва, В. І. Борисов, О. О. Пащенко та ін. ; НДІ вивч. про-
блем злочинності ім. акад. В. В. Сташиса НАПрН України. – Харків :
Право, 2025. – 160 с. – DOI: <https://doi.org/10.31359/9786178617097>.
ISBN 978-617-8617-09-7

У збірнику охоплено матеріали обговорення широкого кола проблем,
пов'язаних із правовим забезпеченням основ національної безпеки України в умо-
вах війни. Розглядаються особливості кримінально-правової кваліфікації посягань
на конституційний лад, територіальну цілісність, суверенітет і обороноздатність
держави. Окреслюються проблеми розмежування складів кримінальних право-
порушень, зокрема державної зради, колабораційної діяльності, пособництва
державі-агресору, диверсії та шпигунства. Особлива увага звертається на правові
наслідки посягань на основи національної безпеки України та правові засоби за їх
вчинення. Досліджуються окремі питання правового забезпечення охорони наці-
ональної безпеки України.

Для наукових і практичних працівників, студентів, аспірантів і викладачів
закладів вищої освіти, а також широкого кола читачів.

УДК [343.3/.7:351.746.1](477)"364"(082)

*Матеріали наведено в авторській редакції. Відповідальність за їхню якість,
достовірність, а також відсутність у них відомостей, що становлять державну
таємницю та інформацію для службового користування, несуть автори.
Організаційний комітет і редакційна колегія можуть не підтримувати позицію автора,
проте ми поважаємо право кожного учасника круглого столу на висловлювання своїх
ідей, критичних зауважень, інших суджень.*

*Видання в електронному вигляді розміщується у відкритому доступі на сайті НДІ
вивчення проблем злочинності імені академіка В. В. Сташиса НАПрН України в розділі
«Збірники матеріалів наукових заходів» (<https://url.li/kixgu>) вкладки «Інфонідтримка». Для
опису видання чи посилання на нього варто використовувати пряме посилання на збірник
або цифровий ідентифікатор об'єкта (DOI).*

© Науково-дослідний інститут вивчення
проблем злочинності імені академіка
В. В. Сташиса НАПрН України, 2025

ISBN 978-617-8617-09-7

ЗМІСТ

ДИСКУСІЯ З ПИТАНЬ КРИМІНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА ПОСОБНИЦТВО ДЕРЖАВИ-АГРЕСОРУ (СТ. 111-2 КК)

Мовчан Р. О.

ПРО ОКРЕМІ ПРОБЛЕМИ КРИМІНАЛЬНОЇ
ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА «ВИКРИВАЛЬНЕ»
ПОСОБНИЦТВО ДЕРЖАВИ-АГРЕСОРУ (СТ. 111-2 КК)..... 7

Пономаренко Ю. А.

ДЕЯКІ ПИТАННЯ ТЛУМАЧЕННЯ ОЗНАК ОБ'ЄКТИВНОЇ
СТОРОНИ ПОСОБНИЦТВА ДЕРЖАВИ-АГРЕСОРУ 12

Нетеса Н. В.

ПОСОБНИЦТВО ДЕРЖАВИ-АГРЕСОРУ VS КОЛАБОРАЦІЙНА
ДІЯЛЬНІСТЬ В ЕКОНОМІЧНІЙ СФЕРІ: ДО ПИТАННЯ
АДЕКВАТНОГО ТЛУМАЧЕННЯ НОРМ КК УКРАЇНИ..... 23

Політова А. С.

ОКРЕМІ ПРОБЛЕМИ КРИМІНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ
ЗА ПОСОБНИЦТВО ДЕРЖАВИ-АГРЕСОРУ 27

ПРАВОВІ НАСЛІДКИ ПОСЯГАНЬ НА ОСНОВИ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ

Хавронюк М. І.

ДОДАТКОВІ ПРАВОВІ НАСЛІДКИ ЗАСУДЖЕННЯ ОСОБИ
ЗА КРИМІНАЛЬНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ ПРОТИ ОСНОВ
НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ 31

Туляков В. О.

ПУНІТИВНА КОМПЕНСАЦІЯ: УКРАЇНСЬКИЙ ЗАХИСТ
НАЦБЕЗПЕКИ В КОНТЕКСТІ РОЗВИТКУ 39

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ТА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ОКРЕМІ КРИМІНАЛЬНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ ПРОТИ ОСНОВ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ

Шпіляревич В. В.

КРИМІНАЛЬНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ ПРОТИ ОСНОВ
НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ: ДО ПИТАННЯ ПРО
КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВУ ОХОРОНУ НАЦІОНАЛЬНОЇ
БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ..... 44

<i>Блага А. Б.</i>	
КРИМІНАЛЬНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ ПРОТИ ОСНОВ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ: ОСНОВНІ ТЕНДЕНЦІЇ.....	50
<i>Чуваков О. А.</i>	
ДО ПИТАННЯ ПРО ПРАВОВУ ДИЛЕМУ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ОСНОВ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ	55
<i>Карпенко М. І.</i>	
ДО ПИТАННЯ ЩОДО СУБ'ЄКТА ВЧИНЕННЯ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ ПРОТИ ОСНОВ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ	59
<i>Кубальський В. Н.</i>	
ПРОБЛЕМИ ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ ТА СИСТЕМИ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ ПРОТИ ДЕРЖАВНОГО СУВЕРЕНІТЕТУ УКРАЇНИ.....	63
<i>Борисов В. І.</i>	
ДО ВИЗНАЧЕННЯ ПРЕДМЕТА ШПИГУНСТВА, ПЕРЕДБАЧЕНОГО СТАТТЯМИ 111 ТА 114 КК УКРАЇНИ	69
<i>Лапкін А. В.</i>	
ЩОДО РОЗУМІННЯ ПОНЯТТЯ «ПІДРИВНА ДІЯЛЬНІСТЬ» ПРИ КВАЛІФІКАЦІЇ ДЕРЖАВНОЇ ЗРАДИ	74
<i>Євтєєва Д. П.</i>	
ДО ПИТАННЯ РОЗМЕЖУВАННЯ ПОСАДОВОГО КОЛАБОРАЦІОНІЗМУ (ЧАСТИНИ 2, 5, 7 СТ. 111–1 КК УКРАЇНИ) ТА ДЕРЖАВНОЇ ЗРАДИ (СТ. 111 КК УКРАЇНИ).....	79
<i>Борисов В. І., Шепітько М. В.</i>	
ПРОБЛЕМИ ПРОТИДІЇ КІБЕРДИВЕРСІЯМ В УКРАЇНІ ЗАСОБАМИ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА.....	84
<i>Пащенко О. О.</i>	
ЩОДО СИСТЕМНО-ПРАВОВОЇ НЕСУПЕРЕЧЛИВОСТІ КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВОЇ ЗАБОРОНИ, ПЕРЕДБАЧЕНОЇ СТ. 114–1 КК УКРАЇНИ.....	92
<i>Федосєєв В. В.</i>	
ДЕЯКІ ПИТАННЯ ВСТАНОВЛЕННЯ КРИМІНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА ПОРУШЕННЯ САНКЦІЙНОГО ЗАКОНОДАВСТВА (ЗА ПРОЄКТОМ СТ. 114–3 КК)	97

ОКРЕМІ ПИТАННЯ ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОХОРОНИ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ

<i>Глушкова Д. В.</i>	
ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОТИДІЇ ГІБРИДНИМ ЗАГРОЗАМ НАЦІОНАЛЬНІЙ БЕЗПЕЦІ УКРАЇНИ.....	103

Бантшиєв О. Ф., Бантшиєва О. О.

ДОПОВНЕННЯ ДО КРИМІНАЛЬНОГО КОДЕКСУ УКРАЇНИ,
ВНЕСЕНІ У ЗВ'ЯЗКУ З ВІЙНОЮ 107

Шевчук В. М.

ПРОБЛЕМИ ТЕХНОЛОГІЗАЦІЇ РОЗСЛІДУВАННЯ
КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ ПРОТИ ОСНОВ
НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙНИ 112

Кудінов С. С., Шехавцов Р. М.

ЩОДО ОКРЕМИХ АСПЕКТІВ ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
РОЗСЛІДУВАННЯ ЗЛОЧИНІВ В УМОВАХ
ВОЄННОГО СТАНУ 118

Рєпіна Ю. С.

ОСОБЛИВОСТІ ЗДІЙСНЕННЯ КРИМІНАЛЬНОГО
ПРОВАДЖЕННЯ ЩОДО ЗЛОЧИНІВ ПРОТИ ОСНОВ
НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ:
АСПЕКТИ ЗАСТОСУВАННЯ СУДУ ПРИСЯЖНИХ 123

Капустіна М. В.

СУДОВА ПРАКТИКА ВИКОРИСТАННЯ ПОЛІГРАФУ
У КРИМІНАЛЬНОМУ СУДОЧИНСТВІ 128

Митрофанов І. І.

СТАТУС ДЕРЖАВНОЇ ПРИКОРДОННОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ
В УМОВАХ ВІЙНИ 132

СЛОВО МОЛОДИМ ВЧЕНИМ

Михайленко В. В.

ДЕЯКІ КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВІ АСПЕКТИ
ВИКОРИСТАННЯ КРИПТОВАЛЮТ
(У КОНТЕКСТІ СТАТТІ 110–2 КК УКРАЇНИ) 138

Шандиба А. О.

КРИМІНАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА КОЛАБОРАЦІЙНУ
ДІЯЛЬНІСТЬ: ОКРЕМІ АСПЕКТИ ПРОБЛЕМИ 142

Куковинець Д. О.

ПОСЯГАННЯ НА ЖИТТЯ КЕРІВНИКА ПОЛІТИЧНОЇ
ПАРТІЇ: МЕЖІ КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВОЇ
ОХОРОНИ ЗА СТАТТЕЮ 112 КРИМІНАЛЬНОГО
КОДЕКСУ УКРАЇНИ 147

Завацька В. А.

КОМПРОМІС МІЖ ДИСЦИПЛІНОЮ ТА ГУМАНІЗАЦІЄЮ: НОВІ МЕХАНІЗМИ ЗВІЛЬНЕННЯ ВІД ПОКАРАННЯ ЗА ВІЙСЬКОВІ ЗЛОЧИНИ.....	152
--	-----

Барабаш А. А.

IN ABSENTIA В УКРАЇНІ: ПОВТОРНИЙ СУДОВИЙ РОЗГЛЯД ЯК ГАРАНТІЯ СПРАВЕДЛИВОГО СУДУ.....	156
---	-----

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ТА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ОКРЕМІ КРИМІНАЛЬНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ ПРОТИ ОСНОВ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ

Шпілярович Вікторія Вікторівна,

к.ю.н., доцент,

доцент кафедри політики у сфері боротьби зі злочинністю

та кримінального права

Карпатського національного університету імені Василя Стефаника

ORCID ID: 0000-0002-1761-9892

КРИМІНАЛЬНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ ПРОТИ ОСНОВ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ: ДО ПИТАННЯ ПРО КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВУ ОХОРОНУ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ

Згідно положень ст. 1 закону України про кримінальну відповідальність одним із завдань Кримінального кодексу України (далі – КК України) є правове забезпечення охорони прав і свобод людини і громадянина, власності, громадського порядку та громадської безпеки, довкілля, конституційного устрою України від кримінально-протиправних посягань, забезпечення миру і безпеки людства [1]. Тобто, як вбачається, правове забезпечення національної безпеки України здійснюється також кримінально-правовими нормами, переважна більшість яких на сьогодні акумульована власне у Розділі I Особливої частини КК України «Кримінальні правопорушення проти основ національної безпеки України» та якими визначається:

- 1) коло суспільно небезпечних діянь, що є кримінальними правопорушеннями проти основ національної безпеки України;
- 2) заходи, які повинні/можуть бути застосовані до осіб, що вчинили відповідні кримінальні правопорушення проти основ національної безпеки України.

Отож, якщо вести мову про кримінальні правопорушення проти основ національної безпеки України, то до останніх законодавець відносить:

«Дії, спрямовані на насильницьку зміну чи повалення конституційного ладу або на захоплення державної влади» (ст. 109 КК України), «Посягання на територіальну цілісність і недоторканність України» (ст. 110 КК України), «Фінансування дій, вчинених з метою насильницької зміни чи повалення конституційного ладу або захоплення державної влади, зміни меж території або державного кордону України» (ст. 110–2 КК України), «Державну зраду» (ст. 111 КК України), «Колабораційну діяльність» (ст. 111–1 КК України), «Пособництво державі-агресору» (ст. 111–2 КК України), «Посягання на життя державного чи громадського діяча» (ст. 112 КК України), «Диверсію» (ст. 113 КК України), «Шпигунство» (ст. 114 КК України), «Перешкоджання законній діяльності Збройних Сил України та інших військових формувань» (ст. 114–1 КК України), «Несанкціоноване поширення інформації про направлення, переміщення зброї, озброєння та бойових припасів в Україну, рух, переміщення або розміщення Збройних Сил України чи інших утворених відповідно до законів України військових формувань, вчинене в умовах воєнного або надзвичайного стану» (ст. 114–2 КК України) [1].

Варто зауважити, що 22 січня 2014 року з метою створення відповідних умов та правових підстав для стабілізації ситуації, яка на той момент існувала в державі та була обумовлена протестними акціями, масовими заворушеннями, втручанням в роботу державних та правоохоронних органів, захопленням будівель державної та комунальної власності, що створювало загрозу національній безпеці України [2], на підставі закону України «Про внесення змін до Закону України «Про судоустрій і статус суддів» та процесуальних законів щодо додаткових заходів захисту безпеки громадян» від 16 січня 2014 року № 721-VII досліджуваний Розділ I Особливої частини КК України було доповнено також ст. 110–1 «Екстремістська діяльність» [3]. Однак уже 2 березня 2014 року у зв'язку з техніко-юридичними проблемами та необхідністю врегулювання проблемних питань, що стосуються чинності законів, прийнятих Верховною Радою України 16 січня 2014 року [4], на підставі закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо припинення норм законів, схвалених 16 січня 2014 року» від 23 лютого 2014 року № 767-VII у КК України ця стаття була виключена [5].

Якщо аналізувати всі закріплені у Розділі I Особливої частини КК України кримінальні правопорушення проти основ національної без-

пеки України за ступенем суспільної небезпечності, то доцільно зауважити, що:

I. Прості (основні) склади кримінальних правопорушень проти основ національної безпеки України диференціюються на:

а) кримінальні проступки (ч. ч. 1, 2 ст. 111–1 КК України);

б) злочини: нетяжкі злочини (ч. 2 ст. 109, ч. 1 ст. 110, ч. 1 ст. 110–2, ч. ч. 3, 4 ст. 111–1, ч. 1 ст. 114–2 КК України), тяжкі злочини (ч. 2 ст. 110–2, ч. 5 ст. 111–1, ч. 1 ст. 114–1, ч. 2 ст. 114–2 КК України), особливо тяжкі злочини (ч. 1 ст. 111, ч. ч. 6, 7 ст. 111–1, ст. 111–2, ст. 112, ч. 1 ст. 113, ч. 1 ст. 114 КК України).

II) Кваліфіковані (особливо кваліфіковані) склади кримінальних правопорушень проти основ національної безпеки України належать виключно до злочинів: нетяжких злочинів (ч. 3 ст. 109 КК України), тяжких злочинів (ч. 2 ст. 110, ч. ч. 3, 4 ст. 110–2 КК України), особливо тяжких злочинів (ч. 3 ст. 110, ч. 2 ст. 111, ч. 8 ст. 111–1, ч. 2 ст. 113, ч. 2 ст. 114–1, ч. 3 ст. 114–2 КК України).

При цьому очевидним є те, що з усієї кількості простих (основних) та кваліфікованих (особливо кваліфікованих) складів кримінальних правопорушень проти основ національної безпеки України більшість з них належать до категорії саме особливо тяжких злочинів, що свідчить про їх істотну загрозу національній безпеці України.

Що стосується заходів, які можуть/повинні бути застосовані до осіб, що вчинили ті чи інші кримінальні правопорушення проти основ національної безпеки України, то необхідно зауважити, що у своїй сукупності законодавець у межах Розділу I Особливої частини КК України регламентує заходи покарання та заходи заохочення. Так, відповідними санкціями кримінально-правових норм за вчинення суспільно небезпечних діянь, описаних у простих (основних) складах кримінальних правопорушень проти основ національної безпеки України, передбачаються такі основні покарання, як [1]:

1) штраф або позбавлення волі на певний строк (ч. 4 ст. 111–1 КК України);

2) позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю (ч. ч. 1, 2 ст. 111–1 КК України);

3) виправні роботи, арешт або позбавлення волі на певний строк (ч. 3 ст. 111–1 КК України);

4) обмеження волі або позбавлення волі на певний строк (ч. 2 ст. 109 КК України);

5) позбавлення волі на певний строк (ч. 1 ст. 109, ч. 1 ст. 110, ч. ч. 1, 2 ст. 110–2, ч. 1 ст. 111, ч. ч. 5–7 ст. 111–1, ст. 111–2, ч. 1 ст. 113, ч. 1 ст. 114, ч. 1 ст. 114–1, ч. ч. 1, 2 ст. 114–2 КК України);

6) позбавлення волі на певний строк або довічне позбавлення волі (ч. 2 ст. 111, ч. 8 ст. 111–1, ст. 112 КК України).

Основними покараннями, які окреслюються конкретними санкціями кримінально-правових норм за вчинення суспільно небезпечних діянь, описаних у кваліфікованих (особливо кваліфікованих) складах кримінальних правопорушень проти основ національної безпеки України [1], є:

1) обмеження волі або позбавлення волі на певний строк: ч. 3 ст. 109 КК України;

2) позбавлення волі на певний строк: ч. 2 ст. 110, ч. ч. 3, 4 ст. 110–2, ч. 2 ст. 114–1, ч. 3 ст. 114–2 КК України;

3) позбавлення волі на певний строк або довічне позбавлення волі: ч. 3 ст. 110, ч. 2 ст. 111, ч. 8 ст. 111–1, ч. 2 ст. 113 КК України.

Додатковими покараннями, які повинні/можуть бути призначені за вчинення кримінальних правопорушень проти основ національної безпеки України, законодавець встановлює [1]:

1) позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю (ч. 3 ст. 111–1 КК України);

2) позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю, конфіскація майна (ч. ч. 1, 2, 3, 4 ст. 110–2, ч. ч. 4–8 ст. 111–1, ст. 111–2 КК України);

3) конфіскація майна: ч. ч. 1, 2, 3 ст. 109, ч. ч. 1, 2, 3 ст. 110, ч. ч. 1, 2 ст. 111, ч. 2 ст. 111–1, ст. 112, ч. ч. 1, 2 ст. 113, ч. 1 ст. 114 КК України.

І на завершення щодо заходів заохочення, які також закріплюються певними кримінально-правовими нормами в межах Розділу I Особливої частини КК України та за своїм змістом є спеціальними видами звільнення від кримінальної відповідальності за вчинення тих чи інших кримінальних правопорушень проти основ національної безпеки України. Зокрема, останні визначаються у [1]:

1) ч. 5 ст. 110–2 КК України («Фінансування дій, вчинених з метою насильницької зміни чи повалення конституційного ладу або захоплення

державної влади, зміни меж території або державного кордону України»): «особа, крім керівника організованої групи, звільняється від кримінальної відповідальності за дії, передбачені цією статтею, якщо вона до повідомлення їй про підозру у вчиненні нею злочину добровільно заявила про те, що сталося, органу, службова особа якого наділена законом правом повідомляти про підозру, про відповідну незаконну діяльність або іншим чином сприяла її припиненню або запобіганню злочину, який вона фінансувала або вчиненню якого сприяла, за умови, що в її діях немає складу іншого злочину»;

2) ч. 3 ст. 111 КК України («Державна зрада»): «звільняється від кримінальної відповідальності громадянин України, якщо він на виконання злочинного завдання іноземної держави, іноземної організації або їх представників ніяких дій не вчинив і добровільно заявив органам державної влади про свій зв'язок з ними та про отримане завдання»;

3) ч. 2 ст. 114 КК України («Шпигунство»): «звільняється від кримінальної відповідальності особа, яка припинила діяльність, передбачену частиною першою цієї статті, та добровільно повідомила органи державної влади про вчинене, якщо внаслідок цього і вжитих заходів було відвернено заподіяння шкоди інтересам України».

Таким чином, резюмуючи усе вище наведене, слід констатувати наступне:

1. За ступенем суспільної небезпечності переважна більшість як простих (основних), так і кваліфікованих (особливо кваліфікованих) складів кримінальних правопорушень проти основ національної безпеки України є особливо тяжкими злочинами (ч. 3 ст. 110, ч. ч. 1, 2 ст. 111, ч. ч. 6–8 ст. 111–1, ст. 111–2, ст. 112, ч. ч. 1, 2 ст. 113, ч. 1 ст. 114, ч. 2 ст. 114–1, ч. 3 ст. 114–2 КК України), що свідчить про їх істотну загрозу для національної безпеки України.

2. Домінуючим серед основних покарань, які закріплені у конкретних санкціях кримінально-правових норм за вчинення суспільно небезпечних діянь, описаних в простих (основних) та кваліфікованих (особливо кваліфікованих) складах кримінальних правопорушень проти основ національної безпеки України, є покарання у виді позбавлення волі на певний строк (ч. 1 ст. 109, ч. ч. 1, 2 ст. 110, ч. ч. 1–4 ст. 110–2, ч. 1 ст. 111, ч. ч. 5–7 ст. 111–1, ст. 111–2, ч. 1 ст. 113, ч. 1 ст. 114, ч. ч. 1, 2 ст. 114–1, ч. ч. 1–3 ст. 114–2 КК України).

Найбільш поширеним додатковим покаранням, яке повинно/може бути призначене за вчинення суспільно небезпечних діянь, що описуються в простих (основних) та кваліфікованих (особливо кваліфікованих) складах кримінальних правопорушень проти основ національної безпеки України, є конфіскація майна (ч. ч. 1, 2, 3 ст. 109, ч. ч. 1, 2, 3 ст. 110, ч. ч. 1, 2 ст. 111, ч. 2 ст. 111–1, ст. 112, ч. ч. 1, 2 ст. 113, ч. 1 ст. 114 КК України).

3. Заходи заохочення, які за своїм змістом є спеціальними видами звільнення від кримінальної відповідальності за вчинення кримінальних правопорушень проти основ національної безпеки України, характерні лише для трьох видів кримінальних правопорушень, а саме: «Фінансування дій, вчинених з метою насильницької зміни чи повалення конституційного ладу або захоплення державної влади, зміни меж території або державного кордону України» (ч. 5 ст. 110–2 КК України), «Державна зрада» (ч. 3 ст. 111 КК України), «Шпигунство» (ч. 2 ст. 114 КК України).

Список використаних джерел:

1. Кримінальний кодекс України : Закон України від 5 квіт. 2001 р. № 2341-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text> (дата звернення: 10.10.2025).
2. Пояснювальна записка до проекту Закону України «Про внесення змін до закону України «Про судоустрій і статус суддів» та процесуальних законів щодо додаткових заходів захисту безпеки громадян» від 14 січ. 2014 р. URL: https://w2.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_2?pf3516=3879&skl=8 (дата звернення: 10.10.2025).
3. Про внесення змін до Закону України «Про судоустрій і статус суддів» та процесуальних законів щодо додаткових заходів захисту безпеки громадян» : Закон України від 16 січ. 2014 р. № 721-VII (втратив чинність). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/721-18#Text> (дата звернення: 10.10.2025).
4. Пояснювальна записка до проекту Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо припинення норм законів, схвалених 16 січня 2014 року» від 7 лют. 2014 р. URL: https://w2.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_2?pf3516=4119&skl=8 (дата звернення: 10.10.2025).
5. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо припинення норм законів, схвалених 16 січня 2014 року : Закон України від 23 лют. 2014 р. № 767-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/767-18#n83> (дата звернення: 10.10.2025).